

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راه‌نمای
کردشکری
استان
قزوین

قزوین
مقصد گردشگری

راهنمای گردشگری استان قزوین

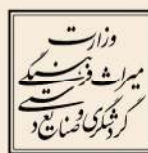
گردآوری : رویا خلیلی

مدیر اجرایی و نظارت چاپ: مهرداد افسری

تیراژ : ۱۰۰۰۰ نسخه

میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان قزوین

عکس : رویا خلیلی، مهرداد افسری

استان قزوین

Design & Print: Mehregan
0 21 - 7 7 6 5 5 3 2 8 - 9
www.mehreganprint.ir

فهرست

- ۱۰ مشخصات جغرافیایی، طبیعی و سیاسی استان قزوین
- ۱۲ وضعیت آب و هوایی و آب‌های جاری استان
- ۱۳ پیشینه تاریخی
- ۱۴،۱۵ زبان، مذهب، آداب و رسوم، پنجاه بدر، دوازدهم محرم (سوم امام)، جشن محصول
- ۱۶ منابع اقتصادی، کشاورزی، شیرینی پزی خانگی، انواع غذاهای سنتی،
- ۱۸ صنایع دستی
- ۲۴ امام زاده ها و آرامگاه
- ۳۰ مساجد
- ۳۴ مسجد مدرسه
- ۳۸ آب انبارها
- ۴۴ عمارت ها
- ۵۰ کلیسا ها

۵۴	خانه ها
۶۰	دروازه ها
۶۴	گرمايه ها
۶۸	بازار و سراها
۷۲	جاذبه های دیگر
۷۸	موزه ها
۸۴	آببک
۹۰	الموت
۱۰۴	بوئین زهرا
۱۱۴	تارم
۱۲۰	تاکستان
۱۳۰	منابع

مشخصات جغرافیایی، طبیعی و سیاسی استان قزوین

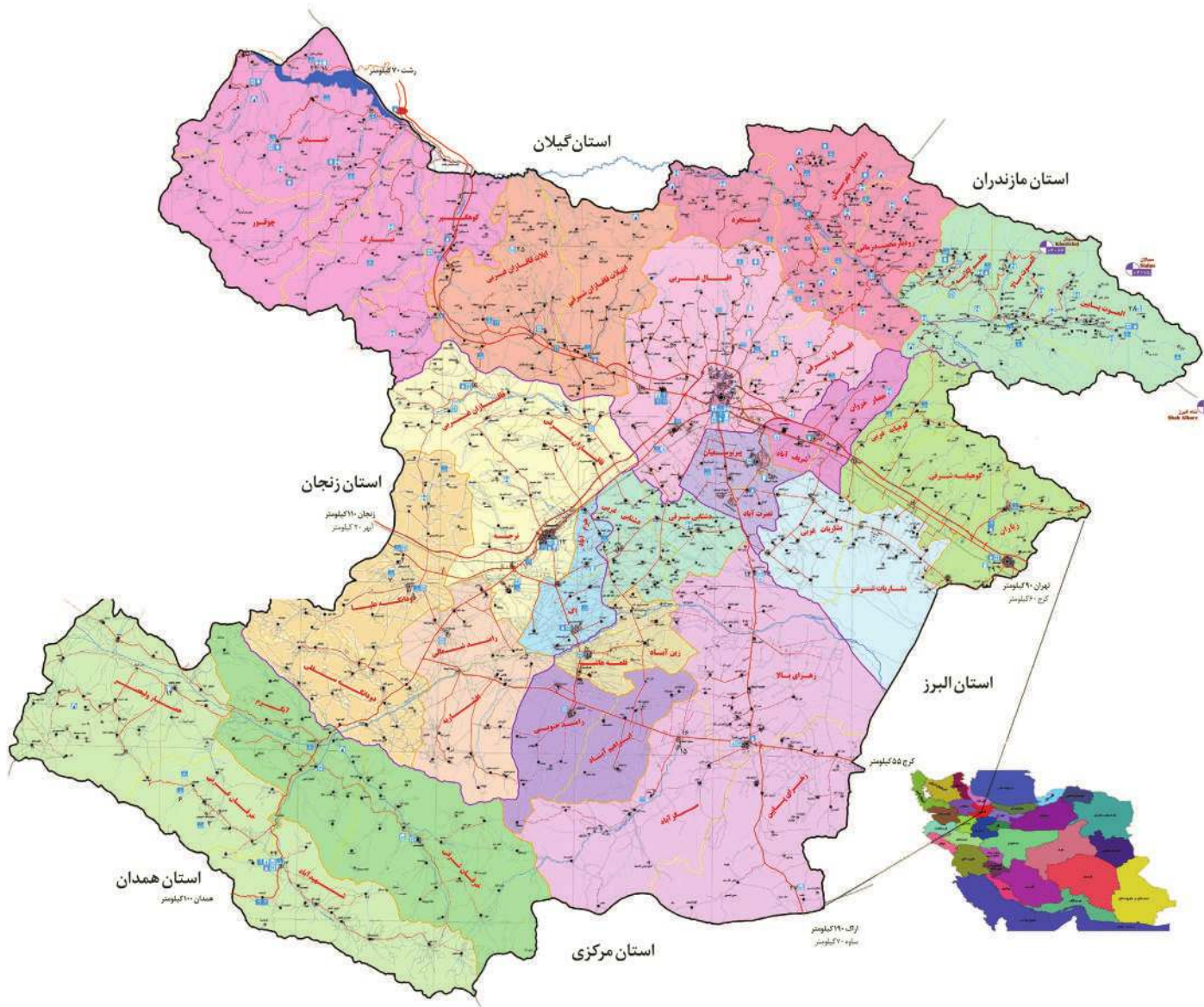
استان قزوین در نیمه شمالی ایران و با وسعتی در حدود ۱۶ هزار کیلومتر مربع، کمتر از یک درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده و بین ۴۸ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۵۰ دقیقه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۴۵ دقیقه عرض شمالی قرار دارد.

استان قزوین از شمال به استانهای گیلان و مازندران، از غرب به استانهای همدان و زنجان، از جنوب به استان مرکزی و از شرق به استان البرز محدود می شود.

این استان از ۲۶ شهر (قزوین، تاکستان، آبیک، بوئین زهرا، اقبالیه، محمدیه، الوند، اسفرورین، محمودآباد نمونه، خرمدشت، ضیا آباد، آوج، شال، دانشفهان، آبگرم، ارداق، معلم کلایه، رازمیان، کوهین، بیدستان، سگز آباد، شریفیه، خاکعلی و سیردان) در قالب ۵ شهرستان تشکیل شده و دارای ۱۹ بخش، ۴۴ دهستان و ۱۱۵۴۳ آبادی است و جمعیتی بیش از یک میلیون را در خود جای داده است. سلسله جبال البرز مرکزی و کوه های رامند خرقان از سه جهت دشت قزوین را دربر گرفته اند. این دشت از شمال به جنوب ۷۵ کیلومتر و از شرق به غرب حدود ۹۵ کیلومتر است.

ارتفاعات شمال و شمال غرب استان به بیش از ۴۰۰۰ متر و جنوب غربی استان به ۲۷۰۰ متر از سطح دریا می رسد. مرتفع ترین قله های استان سیالان، شاه البرز و خشچال هستند که حداکثر ارتفاع در قله های شمالی متعلق به شاه البرز با ۴۲۲۰ متر از سطح دریا می باشد.

محدوده مرکزی و شرق استان را دشت قزوین تشکیل می دهد که شیب آن از شمال غرب به جنوب شرق امتداد دارد و پست ترین نقطه آن ۱۱۳۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. کمترین نقطه استان از سطح دریا ۳۰۰ متر در منطقه طارم سفلی و در کناره های دریاچه سد سفید رود واقع شده است.

وضعیت آب و هوایی و آب های جاری استان

استان قزوین متشکل از سه منطقه متمایز و مشخص کوهستانی، کوهپایه ای و دشتی است و مناطق کوهستانی به صورت کمربند ناپیوسته ای، نواحی شمالی، جنوبی و غربی آن را تحت پوشش خود قرار داده است. این استان دارای آب و هوای متنوعی در طیف بیابانی، سرد و معتدل کوهستانی و گرم و نیمه مرطوب است.

پراکندگی آب و هوای استان به شرح زیر می باشد:

- ۱- آب و هوای سرد کوهستانی در نواحی شمالی و ارتفاعات جنوب غربی استان
 - ۲- آب و هوای معتدل در کوهپایه ها و دامنه ها
 - ۳- آب و هوای خشک تا نیمه خشک نواحی مرکزی دشت قزوین و بوئین زهرا
 - ۴- آب و هوای مرطوب گرمسیری در نواحی طارم و دره شاهرود در مجموع استان قزوین، منطقه ای با تنوع آب و هوای بسیار است.
- رودهای مهم استان عبارتند از: الموت رود، اندج رود و نینه رود (که با پیوستن به طالقان رود رودخانه پر آب شاهرود را تشکیل می دهند) و اربدیان، خارود، تار و لات و رودخانه های دیزج، ارنج و خررود.

پیشینه تاریخی

براساس اسناد و مدارک موجود قدمت و سابقه تاریخی منطقه قزوین به دوران حکومت مادها، در قرن نهم پیش از میلاد، می‌رسد. در آن زمان، ناحیه کوهستانی جنوب و جنوب غربی قزوین جزئی از قلمرو مادها به شمار می‌رفت که همواره مورد تاخت و تاز اقوام و قبایل مختلف، از جمله اقوام آشور و کاسی‌ها، قرار داشت.

بررسی آثار به دست آمده از جنوب دشت قزوین در منطقه بوئین زهرا، نشان می‌دهد که این منطقه در هزاره های چهارم و پنجم پیش از میلاد، زیستگاه جماعت های انسانی بوده است. بنای اولیه شهر قزوین را به شاپور، معروف به شاپور ذوالاکتاف نسبت می‌دهند. شاپور شهر قزوین را برای جلوگیری از تهاجمات دیالمه بنا نهاد و در آن دژ و استحکامات به وجود آورد و سپاهیان خود را در آن استقرار داد. به مرور زمان، پایگاه نظامی شاپور توسعه یافت و هسته اصلی شهر قزوین به وجود آمد. موقعیت این شهر همواره به عنوان گذرگاه مهم طبرستان و دریای کاسپین (خزر) اهمیت فراوان داشت. بعد از حمله اعراب به ایران و آغاز دوره فتوحات اسلامی «براء بن عازب» از سرداران معروف عرب در سال ۲۴ (ه.ق.)، قزوین را محاصره کرد. قزوین در دوره اسلامی نیز به پایگاه و مبداء عملیات بعدی لشکریان عرب تبدیل شد.

در سال ۱۹۲ (ه.ق) «هارون الرشید» به قزوین آمد و نسبت به توسعه شهر و ساخت بنای «مسجد جامع» در آن اقدام نمود. ناصر خسرو قبادیانی در سفرنامه خود در سال ۴۳۸ (ه.ق.)، شهر قزوین را چنین توصیف کرده است:

... باغستان بسیار داشت، بی دیوار و خار، و هیچ مانعی از دخول در باغات، و قزوین را شهری نیکو دیدم، باروی حصین و کنگره بر آن نهاده و بازارهای خوب، مگر آن که آب در آن اندک بود و منحصر به کاریزها در زیر زمین و رییس آن شهر مردی علوی بود.

از اواخر قرن پنجم هجری تا زمان حمله هلاکو به قلعه های اسماعیلیان (۶۵۴ ه.ق.)، سرزمین قزوین تحت تاثیر حوادث مربوط به نهضت اسماعیلیه از جمله حسن صباح و جانشینان او قرار داشت و شاهد نبردها و جنگ های طولانی میان سپاه حکومت مرکزی و اسماعیلیان بود. در زمان صفویه و در دوران سلطنت شاه طهماسب، با برگزیده شدن قزوین به پایتختی، این شهر اعتبار بیشتری یافت و آثار و بناهای متعددی در آن بنا گردید.

در دوره قاجاریه و با آغاز نهضت مشروطیت، این شهر، خانه دوم مشروطه خواهان شد و مردمان آن از هیچ کمکی به آزادی خواهان دریغ نکردند.

در اواخر دوره قاجار «رضاخان میر پنج» با نماینده انگلستان در گراند هتل قزوین ملاقات کرد که طی آن نطفه کودتای سوم اسفند برای براندازی حکومت قاجاریه بسته شد.

آداب و رسوم

به دلیل استقرار اقوام و نژادهای مختلف در منطقه، ما شاهد تنوع فرهنگی گسترده‌ای هستیم که هر یک از این اقوام دارای آداب و رسوم متفاوت می‌باشند و هر ساله با شکوه فراوان آئین‌های خود را اجرا می‌کنند؛ تا جایی که گردشگران بی شماری جهت تماشای این آئین‌ها به منطقه سرازیر می‌شوند.

زبان

بر اساس اطلس زبان های ایران، منطقه قزوین مهم‌ترین منطقه زبانی تات به شمار می‌آید. این زبان در قالب گویش‌های متفاوت در مناطق مختلفی از استان خصوصاً بخش های شمالی، جنوبی و مرکزی رایج می‌باشد. زبان متداول شهر قزوین فارسی با سه نوع گویش راهری (راری)، مغلواکی و گویمیدانی می‌باشد سایر مناطق بسته به شرایط اقلیمی و نیز تحت تاثیر زبان‌های همسایه دارای گویش‌های متفاوتی هستند. در منطقه الموت به دلیل همجواری این ناحیه با استان مازندران، زبان ساکنین این منطقه با اصطلاحات زبان طبری همراه است. در قسمت الموت غربی نیز به دلیل همجواری با استان گیلان دارای اصطلاحات گیلکی است. زبان های رایج در این استان عبارتند از: فارسی، تاتی، مراقی، کردی، لری، ترکی رمانلویی و تاجیکی

مذهب

پیش از ورود اسلام دین مردم این منطقه زرتشتی بوده تا جایی که گفته می‌شود، بنای اولیه نخستین مسجدهای شهر قزوین بر روی آتشکده ساخته شده است. از آغاز حکومت صفوی، تشیع در قزوین به سرعت رو به گسترش نهاد و امروزه مذهب عموم مردم این استان، شیعه می‌باشد. در حال حاضر چندین خانواده آسوری، ارمنی و زرتشتی نیز در قزوین ساکن هستند. در گذشته تعداد مسیحیان در این منطقه بیشتر بود تا جایی که آنها دارای سه کلیسا بودند.

پنجاه بدر

هر ساله بعد از ظهر روز نوزدهم اردیبهشت ماه، پنجاهمین روز سال، مردم قزوین به مصلاهی که در میان باغ‌های جنوب شرقی شهر قرار گرفته می‌روند. در گذشته در این مکان، یک آب انبار و یک مسجد وجود داشت که امروزه تنها بخشی از آب انبار آن به جای مانده است. خانواده‌ها در باغ‌های اطراف این آب انبار نشسته و بعد از خوردن غذا و تنقلات، بزرگ‌ترها و اغلب زنان، مشغول خواندن نماز باران می‌شوند. وجود مسجد در میان باغ‌های خارج از شهر، می‌تواند دلیل بر این باشد که این مسجد تنها برای انجام مناسک خاص ساخته شده است. از آنجا که مراسم باران خواهی از سنت‌های کهن در ایران است، می‌توان احتمال داد بنای اولیه مسجد که امروزه تخریب شده مکانی بوده که پیش از اسلام در آنجا مراسم طلب باران یا احتمالاً جشن باران برپا می‌شده است و یا مکانی مانند پرستشگاه آناهیتا «الهه آب».

دوازدهم محرم (سوم امام)

بر اساس روایات، بعد از واقعه کربلا با تهدید «یزید بن معاویه» کسی جرات دفن اجساد یاران امام حسین (ع) را نداشت، تا اینکه زنان طایفه «بنی‌اسد» جمع شده و به خاک کردن جنازه‌ها پرداختند. این واقعه در روز دوازدهم ماه محرم اتفاق افتاد به همین خاطر زنان قزوینی هر سال در این روز با به دست گرفتن بیل و کلنگ و پیکرهای نمادین، مسیر مشخصی را طی کرده و به سینه زنی و نوحه خوانی می‌پردازند.

جشن محصول

برگزاری جشن، هنگام برداشت، در نقاطی که دارای کشاورزی تک محصولی می‌باشند رواج دارد و مردم استان قزوین نیز علاوه بر جشن‌های ملی و تقویمی، مراسم شادمانی و پایکوبی را در زمان برداشت فرآورده‌های کشاورزی و باغی برپا می‌کرده‌اند. جشن‌هایی که در این استان برگزار می‌گردد عبارتند از: جشن فندق، زغال اخته، گیلاس و برنج در الموت، جشن انگور در تاکستان، جشن انار و زیتون در طارم و...

منابع اقتصادی

استان قزوین به دلیل دارا بودن چندین شهر و شهرک صنعتی بزرگ همچون البرز، کاسپین، لیا و... و فعالیت بیش از پانصد و پنجاه کارگاه صنعتی بزرگ، امروز به عنوان یکی از قطب های اقتصادی و صنعتی کشور به شمار می آید.

کشاورزی

این استان با توجه به دارا بودن ۲/۳ درصد از اراضی زیر کشت کشور و دشت وسیع و حاصلخیز قزوین و همچنین محصولات باغی از قبیل پسته، بادام، انگور، فندق، سیب، گیلاس، شلیل، گردو، گلابی و... از استان های مهم کشور در این زمینه می باشد. دامداری، پرورش طیور و آبزیان نیز در استان قزوین در سطح گسترده ای انجام می شود.

شیرینی پزی خانگی

شیرینی پزی هنری است که در بین خانمهای خانه دار قزوینی از اعتبار فراوانی برخوردار است، تا چندی پیش تمام شیرینیها در خانه ها و به شکل سنتی پخته می شد و این کار بیش از هر زمانی در آستانه نوروژ رواج داشت. در گذشته به طور عموم برای پخت شیرینی از گرمای ملایم زغال و یا تنور خانگی استفاده می کردند ولی بعدها وسیله ای به کار بردند که «آپولو» نام داشت، امروزه برای پخت شیرینی از انواع «فر» استفاده می کنند. نام شیرینیهای متداول خانه پز قزوین عبارتند از: باقلوای پیچ و لوزینه، نان برنجی، نان نخودی، نان قندی، نان بادامی (قرایبه)، نان گردویی، پا درازی، نان چرخنی، نان چایی، آتابکی، ولیعهدی، حاج کریمی. وجود باغهای سنتی در اطراف قزوین و فراوانی درختان بادام، پسته، گردو و استفاده از این محصولات در پخت شیرینی ها می تواند یکی از دلایل تنوع شیرینیهای سنتی در قزوین باشد.

انواع غذاهای سنتی

قیمه نثار، شیرین پلو، آش دوغ، دیماج، کال جوش، دم کباب، آش آلو (ارشته) و... غذاهای سنتی قزوین است.

صنایع دستی

قالی بافی

قالی بافی به صورت روستایی و ذهنی بافت از دیر باز در این منطقه رایج بوده است. علاوه بر زمان پایتختی این شهر در دوران حکومت صفویه، که قالیبافی از اهمیت بالایی برخوردار بوده است؛ قالیبافی قزوین در سال ۱۳۰۹ شمسی در دو کارخانه بزرگ اعتماد و سلامت به اوج شهرت خود رسیده است.

صنایع دستی

استقرار طولانی مدت قومها و الهام گیری از طبیعت منطقه دو عامل مهم در ایجاد انواع صنایع دستی اقوام ساکن در منطقه و همچنین شهر قزوین می باشد. سابقه ۶۰۰۰ ساله سکونت در منطقه بوئین زهرا و تپه های زاغه، قبرستان و قره تپه سبک خاصی از پخت و طراحی سفال را در زمان های گذشته به وجود آورده که امروزه کارشناسان فن به عنوان سفال سبک زاغه می شناسند.

از انواع تولیدات صنایع دستی استان قزوین می توان به موارد زیر اشاره نمود:

رودوزی های سنتی: منجوق دوزی (نم نم دوزی)، سرمه دوزی بافته های داری: قالیبافی، گلیم بافی

نساجی سنتی: جاجیم، ایزار، چادر شب، پن بافی، موج بافی
تزیینات چوبی: منبت، معرق، مشبک، گره چینی، قواره بری، ساخت آلات موسیقی، حصیربافی
فلز کاری: کنده کاری روی فلز، زره بافی، قلمزنی، مسگری، چلنگری

تزیینات مربوط به معماری: آجرکاری، آئینه کاری، مقرنس، کاشیکاری، گچبری

حجم سازی: حجم های چوبی، حجم های فلزی
تراش: تراش شیشه، تراش سنگ

صنایع دستی کاغذی: تذهیب، تشعیر، نگارگری، پاپیه ماشه
نقاشی: نقاشی روی چوب، نقاشی روی گچ، نقاشی روی صدف، نقاشی زیرلاکی

سفالگری: سفال نقش برجسته، سفال سرامیک، نقاشی روی سفال، انواع کاشی

موج بافی

از نظر ظاهر، طرح و نقش آن شباهت بسیاری با چادر شب دارد و عموماً طرح‌ها حالت چهارخانه‌ای دارد. اما بر خلاف چادر شب که از نخ پنبه‌ای در بافت آن استفاده می‌شود، در بافت موج که حالتی ضخیم‌تر دارد از نخ‌های پشمی استفاده می‌شود.

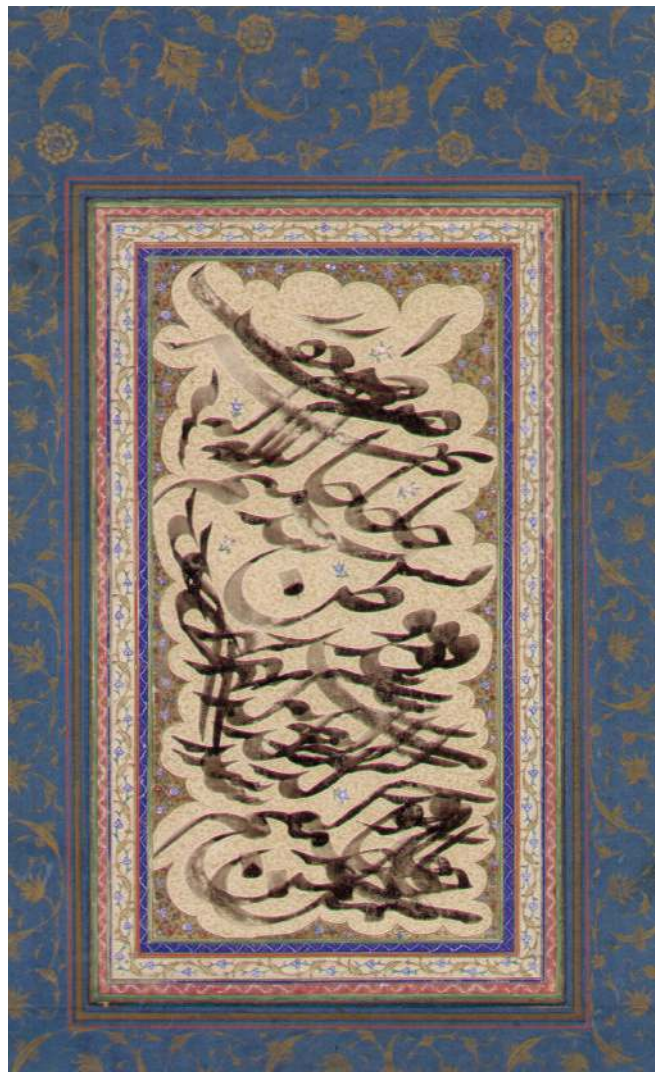
گلیم بافی

بافت گلیم در هریک از مناطق استان با ویژگیهای خاص خود که شامل نقوش طرح‌های محلی و بومی و رنگ‌های خاص آن منطقه می‌باشد، رواج دارد.

خوشنویسی

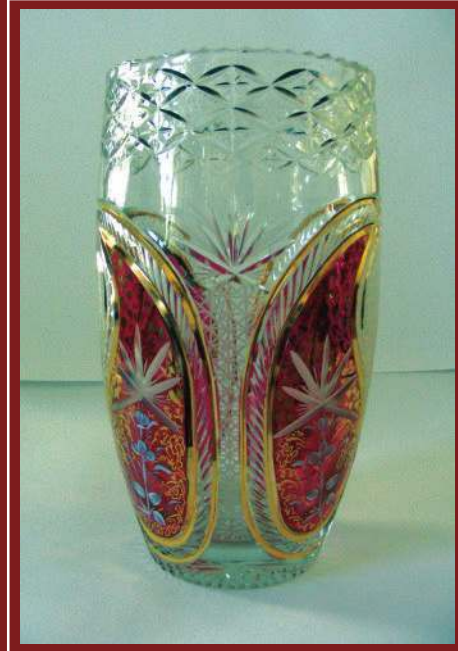
آغاز خوشنویسی در ایران را می‌توان همراه با تغییر خط کوفی در اثر ذوق و اندیشه ایرانی دانست. با ادامه روند تغییر و تحول و تلفیق خط، روش‌های مختلفی توسط هنرمندان ابداع شد و در خوشنویسی، خط نستعلیق به اوج زیبایی خود رسید. در این خط هنرمندان بسیاری فعالیت کرده‌اند که در راس تمام آنها استاد «میر عماد حسنی سیفی قزوینی» قرار دارد که این هنر را به اوج زیبایی و شکوه خود رساند. در طی سال‌های متمادی قزوین یکی از مراکز مهم خوشنویسی در کشور بوده است، به طوری که قزوین را پایتخت خوشنویسی می‌دانند.

نگارگری

قزوین به عنوان دومین پایتخت حکومتی صفویه نقش به‌سزایی در تغییر و تحولات مهم نقاشی ایرانی داشته که همین امر موجب پیدایش مکتب قزوین شده است. از ویژگی‌های این مکتب طراحی و نقاشی جداگانه‌ای است که مستقل از کتاب و همراه با قطعات خوشنویسی و تذهیب در مرقع‌ها (تک برگ‌های کاغذ) جای گرفته‌اند.

امامزاده و آرامگاه

امامزاده

امامزاده حسین

حسین بن علی ابن موسی الرضا فرزند دو ساله امام رضا (ع) می باشند که در سال ۲۰۱ (هـ. ق) بر اثر بیماری در شهر قزوین دار فانی را وداع می گویند و در گورستان جنوبی شهر قزوین به خاک سپرده می شوند. به جز ضریح نفیس چوبی آن که تاریخ ۸۰۶ (هـ. ق) را نشان می دهد و از صنایع گره چینی مجوف می باشد، باقی آثار از بناهای دوره صفوی و قاجار است.

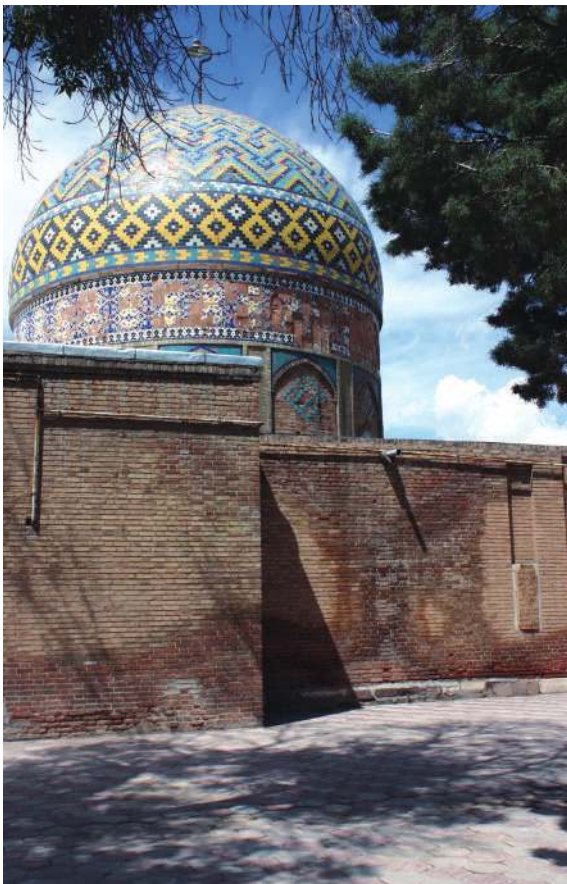
پیغمبریه (چهار انبیاء)

بنا بر روایت ها، مدفن چهار تن از پیامبران به نام های سلام، سلوم، سهولی و القیا است. علاوه بر این پیامبران، امامزاده صالح بن حسن (ع) نیز در این مکان مدفون است. بنای بقعه آجری است و شامل ایوان ستون دار با دو جفت ستون چوبی و ازاره سنگی و دیواره های گچبری شده است. در پشت ایوان، ابتدا پیش فضای ورودی و سپس فضای مربع شکل حرم قرار دارد و بر فراز آن گنبدی با کاربردی قرار گرفته است.

بقعه آمنه خاتون (س)

بنای آرامگاه آمنه خاتون دختر امام جعفر صادق (ع) متعلق به دوره صفویه است. طرح داخلی بقعه هشت ضلعی و طرح بیرونی آن مدور است و محرابی با مقرنس کاری دارد. بر فراز بقعه گنبد بزرگ دو پوش و کاشیکاری شده‌ای قرار گرفته است. پنجره های زیر این گنبد دارای چهار شباک گچی پر کار و نفیس است. در دوره قاجار اتاقی به بقعه الحاق شد. در این اتاق چاهی متبرک و مورد احترام وجود دارد.

امامزاده اسماعیل (ع)

امامزاده اسماعیل (ع) از نوادگان امام جعفر صادق (ع) است. بنای بقعه در دو طبقه، شامل فضای اصلی حرم، چهار ایوان متصل در طرفین آن و فضای جنبی ایوان ها است. حرم، گنبدی دارد که روی آن کاشیکاری و زیر آن کاربندی و گچبری است. مدفن اصلی امامزاده در سرداب بقعه در زیر حرم قرار گرفته است.

آرامگاه حمد ... مستوفی

بنای آجری آرامگاه حمد ... مستوفی مورخ شهیر عصر ایلخانی متعلق به قرن ۸ (هـ. ق) است. این بنای مربع شکل توسط چهار فیل پوش به هشت ضلعی تبدیل شده و روی آن گنبد مخروطی شکلی قرار گرفته است. در داخل بنا کتیبه ای وجود دارد که سوره مبارکه انسان به خط نسخ روی آن گچبری شده است. نمای بنا آجری و مانند سایر بناهای سبک ایلخانی دارای بندهای مهری است این بنا دارای سردابی است که ورودی آن مقابل در مقبره قرار دارد و مزار حمد ... مستوفی در آن قرار دارد.

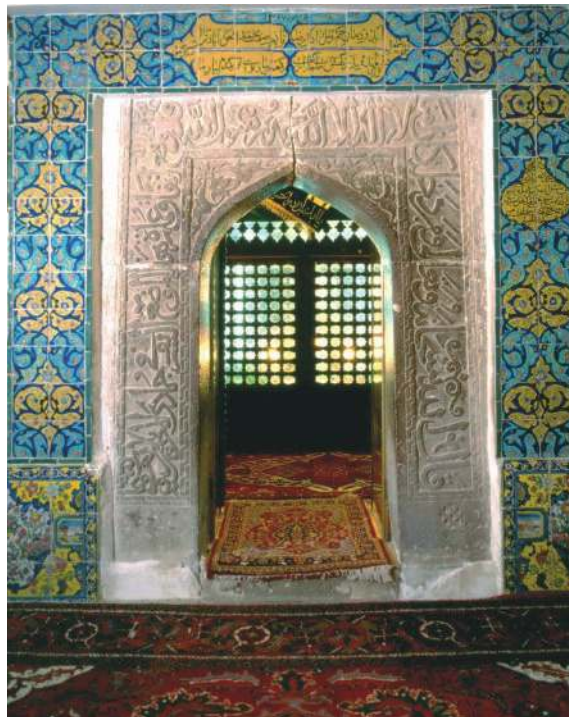

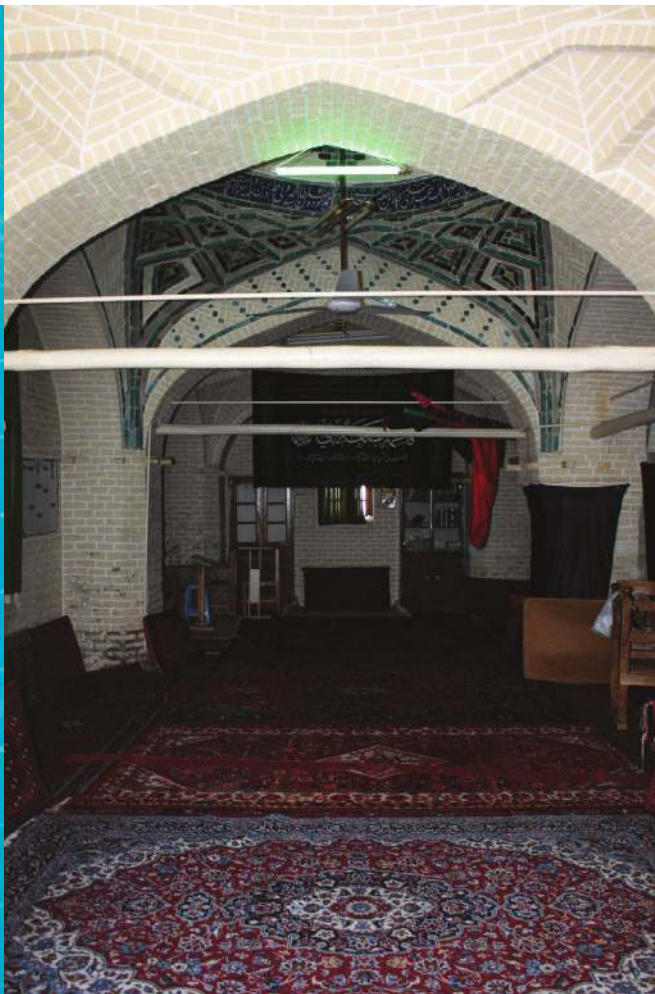
امامزاده اباذر (ع)

امامزاده اباذر در روستایی به همین نام و در فاصله ۲۰ کیلومتری شمال شرقی شهرستان قزوین قرار دارد. بنابر اعتقاد اهالی منطقه، این امامزاده از فرزندان امام جعفر صادق (ع) می باشد.

بقعه از سنگ های کوهی ساخته شده و با گنبد دو پوش آجری پوشش داده شده است. ازاره بقعه از کاشی پوشیده شده و بنابر طرح و پخت آن می توان این کاشی ها را از آثار دوره قاجار دانست. علاوه بر ضریح، در کنج بقعه سنگ قبری به ارتفاع تقریبی ۴۰ سانتی متر به صورت سکو قرار دارد و دارای کتیبه کنده کاری شده ایلخانی است.

ورودی بقعه در سمت شرق است و در طرفین آن سنگ های منقش و کتیبه بسیار نفیسی قرار دارد. در دو طرف ورودی، دو شباک سنگی با گره بندی قرار گرفته اند که یکی از آنها دارای کتیبه است. بقعه شباهت بسیاری به آثار دوره صفوی دارد و می توان نتیجه گرفت که بنای اولیه دوره ایلخانی که احتمالاً بسیار زیبا و باشکوه بوده به علت ویرانی و تخریب در دوره صفویه باز سازی شده و کتیبه های آن روی بنای جدید نصب شده است. کاشیکاری گنبد و داخل بقعه نیز در زمان قاجار انجام گرفته است.

مسجد و مقبره احمدیه

بنای فعلی مسجد احمدیه مربوط به دوره قاجاریه است. احمد غزالی برادر امام محمد غزالی، عارف نامدار قرن ۵ و ۶ (ه.ق) بوده که در طی اقامتش در قزوین در این شهر دار فانی را وداع گفته و پس از فوت، مدفن او به زیارتگاه و خانقاه مریدانش تبدیل شده است.

مقبره شهید ثالث

حاج ملا محمدتقی برغانی معروف به شهید ثالث از علمای برجسته‌ای بود که توسط عوامل فرقه بابیه به شهادت رسید. این بنا در طبقه زیر زمین و همکف ساخته شده است. طبقه همکف دارای دو فضای مسجد و مقبره است. مقبره به صورت فضای مربع شکل با اتاق‌های جنبی است که گنبدی بر فراز آن قرار دارد. سنگ قبر شهید ثالث به خط ملک محمد نیز در همین فضا به چشم می‌خورد.

علاوه بر این، امامزاده‌های حلیمه خاتون، زبیده خاتون و بی بی شهریانو، امامزاده علی و سید محمد نیز در شهر قزوین قرار دارند.

مساجد

مساجد

مسجد جامع عتیق

مسجد جامع کبیر با مناره های با شکوه، ایوان های رفیع و گچبری های نفیس آن از آثار ممتاز اسلامی به شمار می رود. قدیمی ترین بخش مسجد، بعد از آثار چهارطاقی ساسانی که در زیر مقصوره قرار گرفته، طاق هارونی است که در زمان «هارون الرشید» در سال ۱۹۲ (ه. ق) ساخته شده است. مهم ترین و زیباترین بخش این مسجد، مقصوره و گنبد سلجوقی آن است و دارای پنج کتیبه گچبری به خط کوفی است و نفیس ترین آن کتیبه ای است که در آن سوره بقره به طور کامل اجرا شده و از شاهکارهای خط کوفی تزیینی به شمار می آید. سایر قسمت های مسجد، مربوط به دوره های بعد تا پایان دوره قاجاریه است. ایوان شمالی و دو مناره کاشیکاری شده آن، زمان شاه طهماسب و ایوان غربی آن در دوره شاه سلیمان صفوی ساخته شدند. ایوان جنوبی که زیباترین ایوان مسجد است، در زمان سلطنت «شاه عباس دوم» به مدخل مقصوره اضافه شده است.

مسجد حیدریه

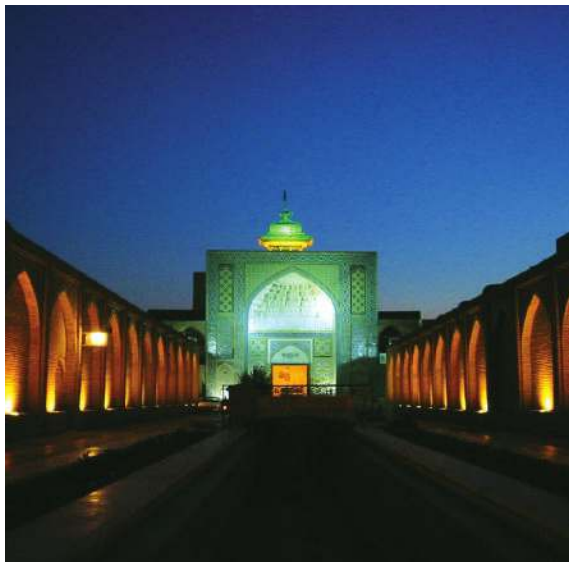
مسجد حیدریه با تزیینات گچبری زیبای خود یکی از عالی ترین بناهای معماری ایران به شمار می رود. درباره تاریخ ساخت آن اطلاع دقیقی در دست نیست. این مسجد احتمالاً همان مسجدی است که حمد... مستوفی و امام رافعی آن را به نام جامع اصحاب ابوحنیفه خوانده اند. گچبری محراب و تزیینات مسجد از نظر طرح جزء بهترین و نفیس ترین نمونه های هنر گچبری ایران به شمار می رود.

مسجد النبی (مسجد شاه)

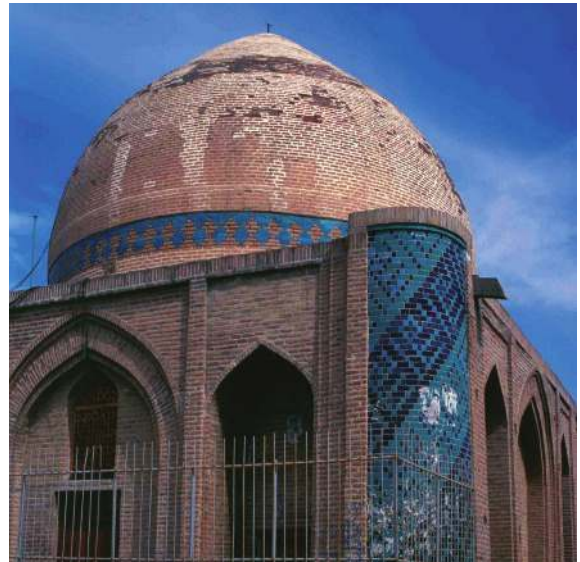
مسجد النبی با وسعتی حدود چهارده هزار متر مربع، یکی از بزرگترین مسجدهای ایران است و در دوره قاجاریه، به فرمان «فتحعلی شاه» ساخته شده است. مسجد چهار ایوانی و دارای سه ورودی است. صحن مسجد ابعادی در حدود ۸۰×۱۰۰ متر دارد. این صحن از سمت شمال و جنوب به شبستان و از سمت شرق و غرب به رواق ها محدود می شود. گنبد بزرگ مسجد در پشت ایوان جنوبی قرار دارد و دارای کاشیکاری است.

از دیگر مساجد قزوین می توان به مسجد سوخته چنار، محمدیه، مسجد سبز، خواجه شهدا، پنجه علی، راه چمن و کیالها اشاره کرد.

مسجد سنجیده

مسجد سنجیده از آثار دوره سلجوقی به شمار می رود. این مسجد در حال حاضر فقط دارای فضای گنبدخانه‌ای به شکل مربع است. مسجد سنجیده در دو ضلع، مشرف به گذر است و در هر ضلع سه راه ارتباطی دارد. این مسجد دارای گنبدی به سبک سلجوقی، مناره کوتاه و تزیینات مقرنس در زیر گنبد است. این مسجد دارای سردابه‌ای است که شباهت‌های بسیار زیادی به معابد مهری ایران باستان دارد.

مسجد مدرسه

مسجد و مدرسه سردار

مسجد و مدرسه سردار توسط حسن خان و حسین خان سردار از امرای فتحعلی شاه قاجار در سال ۱۲۳۱ (هـ. ق) ساخته شده است. مدرسه در دو طبقه و دارای حیاط مرکزی بوده و مسجد با سه فضای گنبددار و سردری زیبا و کاشیکاری شده در ضلع جنوبی آن قرار دارد. این بنا به لحاظ هنری از بناهای برجسته دوران قاجاریه است و دارای تزیینات کاشی و گره بندی چوبی است.

مسجد مدرسه

مسجد و مدرسه صالحیه

بانی این مدرسه حاج ملاصالح برغانی از علمای نامی و مجاهدین مبارز قرن ۱۳ (هـ. ق) است. این بنا دارای سه طبقه است. در پیرامون حیاط بیش از پنجاه و پنج حجره و چندین مدرس قرار دارد که توسط ایوانچه هایی به فضای حیاط مرتبط می شوند. مدرسه همچنین دارای دو حیاط فرعی است. مسجد صالحیه در طبقه بالای مدرسه واقع و فاقد محراب است.

مسجد و مدرسه شیخ الاسلام

بنای اولیه مسجد و مدرسه شیخ الاسلام مربوط به یکی از امرای ترکمانیه به نام «آقاسی» است و حاج میرزا مسعود شیخ الاسلام در سال ۱۳۲۱ (هـ. ق) آن را تجدید بنا کرد. سردر مدرسه ساده و با رسمی بندی بیست و چهار است. حیاط اصلی مدرسه به شکل هشت ضلعی است و بیش از سی حجره در یک طبقه دور تا دور آن را فرا گرفته است. در ضلع شرقی مقابل ایوان ورودی ایوان دیگری دیده می شود که دو ستون در جلو دارد و پشت آن فضای گنبدداری است. مسجد شیخ الاسلام به صورت شیبستانی با ستونهای سنگی ساخته شده و دارای محراب کاشیکاری شده می باشد.

مدرسه التفاتیه

این مدرسه در خیابان امام و روبه روی سرای سعدالسلطنه قرار گرفته و یکی از قدیمی ترین مدارس موجود است که در دوره ایلخانی توسط خواجه التفات بنا شده است. دارای بیست و شش حجره در ضلع شرقی و غربی و یک مدرس در ضلع شمالی است. سردر ورودی مدرسه هنگام توسعه خیابان امام تخریب شده و کتیبه نفیس آن در بخش دوره اسلامی موزه ایران باستان نگهداری می شود. از شاگردان و مدرسان این مدرسه می توان به ملاصدرا، شیخ بهایی و میرداماد اشاره کرد.

مدرسه دیانت

این مدرسه را برحسب تزینات و سبک معماری آن می توان به دوره قاجار منسوب نمود. ورودی بنا به شکل طاق نمایی آجرکاری و گچبری شده و هشتی ورودی نیز عبارت از چهار طاقی گنبدواری است که با راهرویی به حیاط مربع شکل منتهی می شود و چند اتاق در اضلاع مختلف آن قرار گرفته اند. زیباترین اتاق های این مدرسه دو اتاق مستطیل شکل است که در اضلاع شمالی و غربی حیاط قرار گرفته و در نمای بیرونی دارای ارسی های بسیار زیبایی است که با نقوش اسلیمی و هندسی تزین شده اند، پوشش سقف، قاب بندی و طاقچه ها با گچبری رنگی تزین شده اند.

مدرسه نوین امید

نخستین مدرسه قزوین با شیوه آموزشی جدید است که در دوره قاجار، با همت سالار اکرم و مرحوم شهید قاضی ارداقی (از آزادیخواهان صدر مشروطه) در ضلع شرقی سردر عالی قاپو تاسیس شده است.
از دیگر مدارس قزوین می توان به مسجد - مدرسه مولوردیخان و پیغمبریه اشاره کرد.

آب انبارہ

آب انبار سردار محله راه ری

این آب انبار، بزرگترین آب انبار تک گنبدی ایران است و در خیابان راه آهن قرار دارد. بنیان این بنا محمد حسن خان و محمد حسین خان سردار از امرای فتحعلی شاه قاجار بودند. آب انبار دارای سردری رفیع با قوس جناغی است. راه شیر آب انبار پنجاه پله سنگی دارد و برای دسترسی به آب باید دوازده و نیم متر پایین رفت. مخزن آب آن مربع شکل و به ابعاد تقریبی هفده متر است. مصالح به کار رفته در جرزهای آن شفته آهک با روکش ساروج و قطر دیوارهای آن در حدود سه متر است.

آب انبار

شهر قزوین با توجه به موقعیت خشک جغرافیایی که دارد از گذشته های دور در تابستان با مشکل کمبود آب مواجه می شد؛ به همین دلیل آب انبارهای زیادی در سطح شهر ساخته شده است. مرحوم گلریز در کتاب مینودر از صد و سی آب انبار نام می برد. علاوه بر این آب انبارها، هزاران آب انبار خانگی نیز در منازل وجود داشته است؛ از این رو شهر قزوین لقب شهر آب انبارها را به خود اختصاص داده است.

آب انبار سردار محله قملاق

این آب انبار مقابل مسجد و مدرسه سردار قرار دارد و از بناهای ساخته شده توسط برادران سردار از امرای فتحعلی شاه قاجار، در سال ۱۲۲۹ (ه.ق) است. سر در آب انبار مزین به کاشیکاری و داخل ورودی آن دارای رسمی بندی و کتیبه ای از سنگ مرمر به خط نستعلیق است. راه شیر آب انبار سی و شش پله دارد.

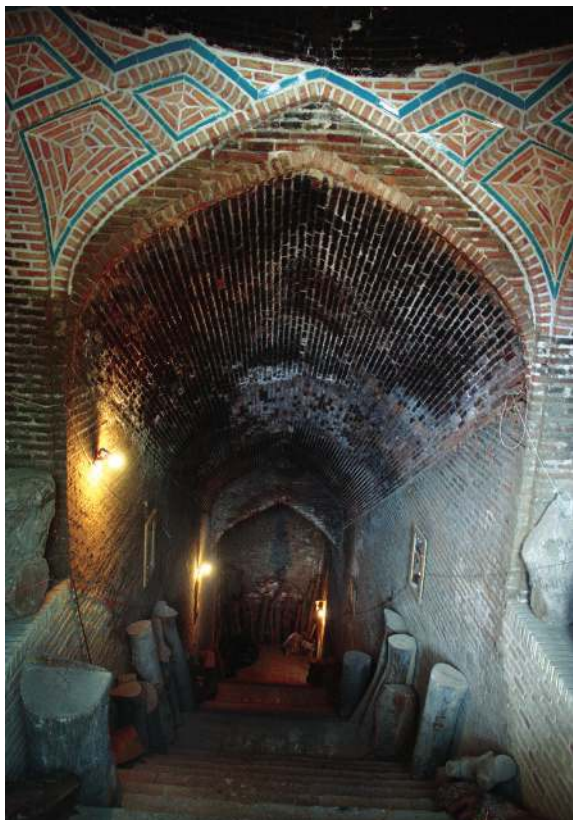

آب انبار حکیم

آب انبار حکیم در انتهای بازارچه سپه واقع شده و بانی آن حاج میرزا آقای حکیم ذکر شده است. این آب انبار دارای سردری زیبا با رسمی بندی است و در کتیبه آن تاریخ ۱۲۴۴ (هـ. ق) آمده است. راه شیر آب انبار سی و پنج پله سنگی دارد، مخزن آب انبار از شفته آهک با روکش ساروج ساخته شده و گنجایش آن در حدود نهمصد متر مکعب است. در مقابل این بنا سقاخانه ای همزمان با آب انبار ساخته شده است. از دیگر آب انبارهای قزوین می توان به آب انبار های زنانه بازار، حاج ابراهیم، ملاوردیخانی، آب انبار آقا و ... اشاره کرد.

آب انبار حاج کاظم

این آب انبار در سال ۱۲۵۶ (هـ. ق) بنا و زیباترین آب انبار شهر قزوین محسوب می شود. آب انبار دارای سردری زیبا مزین به کاشی و طاق رسمی بندی و کتیبه سنگی است. راه شیر آب انبار دارای سی و سه پله و سقفی با قوس جناقی است. از ویژگی های دیگر این آب انبار وجود دو بادگیر به ارتفاع هشت متر با تزیینات کاشیکاری است.

آب انبار مسجد جامع

آب انبار مسجد جامع در جلوخان مسجد جامع عتیق قرار دارد. به گواه کتیبه ورودی آن در زمان سلطنت شاه سلیمان صفوی ۱۱۰۴-۱۰۷۷ (ه. ق) ساخته شده است. سردر آب انبار دارای طرحی ساده و فاقد هرگونه تزیین است. راه شیر آب انبار دارای سی و هفت پله سنگی و مخزن آن گنجایش ۱۸۰۰ متر مکعب آب را دارد. جنس دیواره های آن از شفته آهک و به قطر ۲/۴۰ متر است.

عمارت

کاخ چهلستون (کلاه فرنگی)

عمارت کلاه فرنگی و سردر عالی قاپو تنها بناهای باقی مانده از ارگ سلطنتی صفوی است. این بنا در دوره قاجاریه مرمت و بازسازی شد و چهلستون نام گرفت. عمارت چهلستون به شکل هشت ضلعی و در دو طبقه بنا شده است. نقشه بنا دارای طرحی با محورهای چلیپایی است.

سقف طبقه همکف پوشیده از یزدی بندی با طرح های بدیع و سقف طبقه فوقانی آن خنچه پوش است. این بنا در حال حاضر به عنوان موزه خوشنویسی مورد استفاده قرار گرفته است.

سردر عالی قاپو

سردر عالی قاپو در دوره سلطنت شاه طهماسب (۹۸۳-۹۳۰ هـ.ق) ساخته و در زمان سلطنت شاه عباس اول (۱۰۲۸-۹۸۵ هـ.ق) به صورت کنونی تغییر شکل یافته است. این سردر، ورودی اصلی به دولتخانه صفوی به شمار می‌آید. بنای سردر شامل ایوان رفیع ورودی با قوس تیزه دار و سه ردیف طاق نما در طرفین آن است. گوشواره‌هایی با ستون نماهای آجری در دو طبقه نمای سردر را تکمیل می‌کنند. هشتی متصل به ایوان ورودی به شکل هشت ضلعی است و در طرفین محور ورودی آن اتاق های نگهدارنده قرار دارد. در این هشتی پلکان هایی دیده می‌شود که به طبقه بالا، جایگاه نقاره زنان راه می‌یابند. کتیبه و شباک کاشی تنها تزیینات باقی مانده در ایوان ورودی است. این کتیبه به خط ثلث و به قلم علیرضا عباسی، نقاش و خطاط معروف صفویه است.

عمارت شهرداری

این بنا توسط روس ها در زمان جنگ جهانی دوم به منظور تالار اجتماعات هنری ساخته شده است. ورودی بنا، دو پله بلندتر از کف حیاط است و به صورت یک ایوان جلو آمده و دارای شش ستون است. اتاق ورودی که از ایوان منشعب می شود ساده و مربع شکل است و دارای کفی با کاشی هایی به رنگ سیاه و سفید و سقفی ساده و تخت است. اصلی ترین بخش ساختمان اتاق مستطیل شکلی به ابعاد تقریبی ۱۹×۱۰ متر است. در این مکان جلسات شهرداری قزوین برگزار میشود.

گراندهتل

گراندهتل از اولین نمونه های هتل به شیوه مدرن اروپایی است و در اواخر دوره قاجار ساخته شده است. ورودی اصلی هتل در ضلع غربی بنا قرار دارد. طرفین آن دارای روکوب چوبی است. این ورودی به فضای تقسیم که در طبقه میانی واقع شده می رسد. در طرفین این فضا تالارهای ستوندار با سقف طاق و تویزه قرار گرفته اند. این تالارها از سمت غرب مشرف به خیابان و از سمت شرق به ایوان ستوندار محدود می شوند. فضای تقسیم توسط پلکان چوبی به حیاط و طبقه زیرین هتل راه دارد. این طبقه همکف حیاط و به صورت تالارهایی با ستون های قطور آجری و با پوشش طاق و تویزه است. اتاق های هتل در طبقه اول قرار دارند. راه ارتباطی این طبقه از طریق دو پلکان چوبی است. در این طبقه هجده اتاق وجود دارد که از غرب و شرق با ایوان به خیابان و حیاط مشرف می شوند.

کلیسا

کلیسای کانتور (برج ناقوس)

کلیسای کانتور معروف به «برج ناقوس» به دست روس‌ها ساخته شده است. این کلیسای کوچک دارای طرحی چلیپایی است و محراب آن رو به شرق است. ورودی کلیسا در ضلع غربی آن قرار دارد و شامل فضای ورودی با سقف شیب دار است. پس از ورودی، پیش فضای هال قرار دارد که بالای آن برج ناقوس کلیسا با ارتفاع حدود یازده متر به چشم می‌خورد. هال شامل نمازخانه و محراب است و در دو طرف آن دو فضای مستطیل شکل قرار دارد. فضای محراب به شکل نیم دایره است و بر فراز آن گنبدی قرار گرفته است. فضای نمازخانه دارای گنبد و فضاهای جانبی آن دارای پوشش تخت است. در نمای خارجی این کلیسا ستون‌های تزئینی دیده می‌شود.

کلیسای رفیع

کلیسای رفیع در حیاط مدرسه ای به همین نام، قرار دارد. کلیسا در سال ۱۲۸۷ شمسی در این محوطه که از دیرباز مجموعه آموزشی و عبادتی ارمنیان این شهر بود ساخته شده است. کلیسا دارای بنایی آجری با طرحی مبتنی بر محورهای چلیپایی است و فضای اصلی آن به شکل مستطیل و دارای چهار ستون است. محور این فضا، شرقی-غربی است و در ضلع شرقی آن، محراب کلیسا قرار دارد که با چند پله از هال نمازخانه جدا می‌شود. در دو طرف محراب، دو اتاق کوچک قرار دارد.

خانہ

خانه

حسینیه امینی ها

خانه مستشار (مدرسه ملا خلیلا)

مقبره دانشمند، فقیه و مفسر دوره صفویه ملا خلیل بن غازی قزوینی متوفی ۱۰۸۹ (ه. ق) و سه فرزند وی، سلمان، احمد و ابودر در جوار این مدرسه قرار دارد. بنای باقی مانده از مدرسه پرشکوه وی که روزگاری محل حضور دانشمندانی نامی همچون فیض کاشانی، شیخ حر عاملی، ملا رفیعی واعظ، آقارضا و... بوده، هم اکنون در اختیار بنیاد ایران شناسی شعبه استان قزوین است.

حسینیه امینی ها از جمله نمونه های کامل و زیبای خانه های سنتی قزوین است. آنچه که امروز از این خانه به جای مانده، چهار حیاط و فضاهای مختلف در دو طبقه همکف و زیر زمین است. این خانه متعلق به حاج محمد رضا امینی از تجار معتبر بود و در سال ۱۲۷۵ (ه. ق) بخشی از آن وقف حسینیه شد. زیباترین قسمت خانه از سه تالار که در موازات یکدیگر قرار گرفته و به وسیله ارسی های زیبایی به یکدیگر مرتبط هستند، تشکیل شده است. تالار جنوبی با نه دهنه ارسی و شیشه های رنگی از شاهکارهای هنری است. سقف تالارها دارای نقاشی، آئینه کاری و دیوارها دارای طرح های کاسه ای مزین، گچبری و درهای چوبی است. در زیر تالارها سردابه، زیر زمین، شربت خانه و... قرار دارد.

خانه بهروزی

خانه بهروزی از جمله بناهای شیوه معماری خانه سازی قزوین است که با حیاط مرکزی اصلی و حیاط های جانبی شکل گرفته و حیاط اندرونی با تناسبات نیم کشکولی، در دو جبهه دارای شاه نشین های تابستانی و زمستانی و در دو جبهه دیگر دارای ایوان های طاق نمایی است. شاه نشین اصلی خانه از طریق ایوانی ستون دار با حیاط بیرونی نیز ارتباط دارد. خانه در دو طبقه زیرزمین و همکف شکل گرفته و تزیینات آجری لبه بازشوها و ارسی های آن، از جمله تزیینات قابل توجه این بنا است.

خانه آرازی

این بنای دوطبقه با قدمتی بیش از صد سال دارای یک حیاط مرکزی و اتاق هایی در جهت شمالی، شرقی و غربی است. تزیینات آن شامل: آجرکاری، گچبری، ارسی های ساده، قاب بندی و همچنین ستون های کلنگی است و گچبری های آن در قالب نقوش اسلیمی، گیاهی و هندسی می باشد.

خانه امام جمعه شهیدی

از خانه های دوره قاجاریه که قسمت اندرونی آن از بین رفته و تنها قسمت بیرونی اش در دو طبقه باقی مانده است. اتاق های کوچک و کم ارتفاع، در دو طبقه در دو سوی تالار مرکزی یا مهمانخانه که سقفی بلند دارد قرار گرفته اند. مهمانخانه با خنجه پوش، قاب های چوبی، گچبری و نقاشی روی چوب و دیوار تزیین شده است.

خانه داعی

این بنا در انتهای خیابان نادری شمالی و در جوار حریم جنوبی دروازه درب کوشک واقع شده و تاریخ بنای آن مربوط به اوایل دوره پهلوی است. این ساختمان به صورت کوشک و در چهار ضلع دارای نما می باشد. در دو طبقه ساخته شده و در هر طبقه، چهار اتاق و غلام گردشی در اطلاع شمالی و شرقی دارد که سقف آن بر ستون های مدور آجری قرار گرفته است. پنجره ها در داخل، با قوس هلالی و از خارج دارای تزئینات آجری است. سقف این بنا شیروانی می باشد.

خانه سردار مفخم

این بنا در اواخر دوره قاجار ساخته شده است و به لحاظ سبک معماری و تزئینات داخلی قابل توجه می باشد. بنا در سه طبقه در ضلع غربی حیاط قرار دارد. تعداد شش ستون فضای ورودی و ایوان طبقه دوم را تشکیل می دهند. پلکان مرکزی داخل بنا در طبقه دوم به یک راهروی چهار طرفه منتهی می شود. دور تا دور این راهرو را نرده و ستون های تزئینی فراگرفته است. برخی از اتاق ها نیز دارای تزئینات گچبری با نقش برجسته گل و برگ، مجلس شکار حیوانات و مجلس بزم و نیز طاقچه های تزئینی است.

خانه سپهدار

این باغ مشجر و محصور، به محمد ولی خان سپهسالار تنکابی منسوب و دارای عمارتی دو طبقه است. این عمارت به اوایل دوران پهلوی تعلق دارد و شبیه کوشک ساخته شده است. ایوانی به صورت غلام گردشی دور آن قرار دارد. در طبقه همکف این عمارت یک راهرو و یا سالن مرکزی و تعدادی اتاق با کاربری خدماتی و در طبقه بالای آن یک تالار مستطیل شکل کشیده و تعدادی اتاق قرار دارد.

دروازه ها

دروازه‌ها

شهر قزوین در گذشته های نه چندان دور دارای هفت دروازه بوده که امروزه تنها دو دروازه از آن مجموعه باقی مانده است.

دروازه درب کوشک

این دروازه بر خلاف دروازه تهران قدیم، تنها دارای یک نما به سوی خارج شهر است.

دروازه درب کوشک دارای یک ورودی با قوس نیم دایره است و در طرفین آن، گلدسته ها و طاق نماهایی دیده می شود. نمای خارجی این دروازه دارای کاشیکاری و رسمی بندی است.

دروازه تهران قدیم

این دروازه در ابتدای خیابان تهران قدیم واقع شده و از آثار دوره قاجاریه است. بنای دروازه آجری و دارای یک سردر اصلی و دو راه ارتباطی در طرفین است. سردر وسط، دارای عرض و ارتفاع بیشتر و قوس تیزه دار است. این دروازه هشت گلدسته دارد. ورودی اصلی آنها دارای رسمی بندی و کاسه بندی است.

کرماتہ ماہ

گرما به ها

گرما به فجر

گرما به رضوی (شاه)

گرما به رضوی در کنار مسجدالنبی واقع شده است و ورودی آن از راهروی سرپوشیده اختصاصی، حد فاصل جلوخان مسجدالنبی و بازار وزیر می باشد. این گرما به دارای سربینه ای با تناسب کشیده و به صورت راسته بوده و علاوه بر گرماخانه دارای استخر چهارحوض نیز بوده است.

گرما به فجر از بناهای دوره صفوی است که در حال حاضر به موزه مردم شناسی تبدیل شده است. ورودی گرما به با چند پله به هشتی ساده و سپس با یک گردش به سربینه می رسد. سربینه بزرگ گرما به نقشه هشت ضلعی دارد و هر ضلع آن دارای شاه نشین و طاق نما است. حوض بسیار زیبایی نیز در وسط سربینه قرار دارد. مابین سربینه و گرماخانه میاندر وجود دارد، گرماخانه دارای یک فضای مرکزی محدود و تعدادی فضای جانبی است. تزیینات گرما به شامل کاشیکاری و طاق های رسمی بندی شده است.

گرما به بلور

حمام تاریخی بلور از بناهای نادر به جای مانده از دوره های زندیه و قاجاریه است. این حمام با مساحتی در حدود ۱۲۰۰ مترمربع در یکی از محله های قدیمی شهر قزوین به نام محله آخوند قرار گرفته است. با توجه به فرم ساختار خاص و تزئینات به کار رفته خصوصاً نقاشی های موجود در سربینه و کشف سفال های مختلف در این حمام حکایت از انتساب این بنا به اواخر دوره صفویه دارد.

تمام فضاهای حمام در زیرزمین واقع شده است که پس از عبور از درب ورودی با گذشتن از ۱۳ پله وارد فضای سربینه حمام می شویم. سربینه هشت ضلعی و دارای حوضی لوزی شکل و سنگی می باشد که بیشتر به دوره قاجاریه برمی گردد. در قسمت زیر گنبد چهار لایه نقاشی بر روی لایه ۱ از آهک وجود دارد. علاوه بر این تزئینات که حاصل تغییرات در دوره های مختلف بوده است، تزئینات یزدی بندی نیز با آهک دیده می شود.

گرما به حاج محمد رحیم (صفا)

گرما به حاج محمد رحیم معروف به گرما به صفا در سال ۱۲۵۹ (ه. ق) توسط حاجی عبد... تبریزی برای خاندان امینی بنا شد. این گرما به دارای دو بخش مجزای زنانه و مردانه است که ورودی بخش آقایان به خیابان مولوی باز می شد و در اثر احداث راه، سردر آن تخریب و کور شده است و ورودی بخش زنانه به کوچه باز می شود. هر دو قسمت دارای سربینه و گرمخانه است ولی این فضاها در قسمت مردانه دارای وسعت بیشتر و معماری پیچیده تر و زیباتری است. بخش مردانه همچنین دارای چهار حوض (چال حوض) نیز است. تقریباً تمامی فضاهای این گرما به با انواع مختلف رسمی بندی تزئین شده است.

گرما به حاج میرحسن

گرما به حاج میرحسن از بناهای دوره قاجاریه می باشد که در سال ۱۲۶۰ به مساحت ۸۵۰ متر مربع احداث شده و در محله دیمج قرار دارد. سربینه آن هشت ضلعی با پوشش گنبد و گرمخانه آن مستطیل با پوشش طاق و تویزه می باشد.

از دیگر گرما به های قزوین می توان به سعدیه، میرزا کریم، دو در، آخوند، سردار و حاج محمدتقی نیز اشاره کرد.

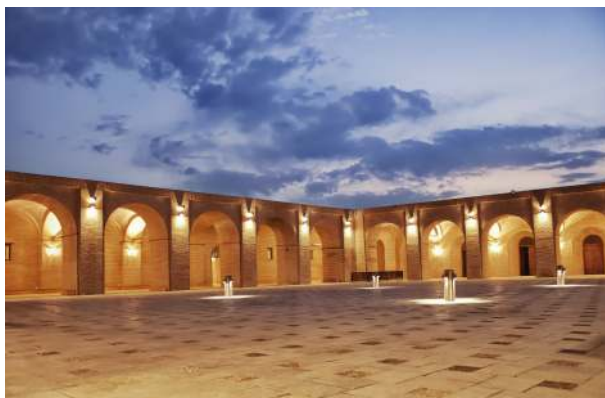
بازار و سرمایه

بازار و سراها

سرای سعدالسلطنه

سرای سعدالسلطنه به دستور سعدالسلطنه حاکم وقت قاجاریه قزوین ساخته شد. ارزشمندترین قسمت این بنا چهار سوق آن است که از تقاطع قایم دو راسته ایجاد شده و بر فراز آن گنبدی بزرگ کاشیکاری شده ای قرار دارد چهار طرف گنبد را چهار نیم گنبد با رسمی بندی و نور گیر فرا گرفته اند که فضا را بزرگتر نشان می دهند سرای سعدالسلطنه با وسعتی نزدیک به ۲/۶ هکتار یکی از کامل ترین و بزرگ ترین سراهای تجاری ایران است.

مجموعه بازار قزوین یکی از با ارزش ترین آثار به جای مانده از شهرسازی سنتی است. تاریخ ساخت این مجموعه مربوط به دوره صفویه است؛ اما قسمت اعظم بناهای کنونی آن در دوران قاجاریه ساخته شده است.

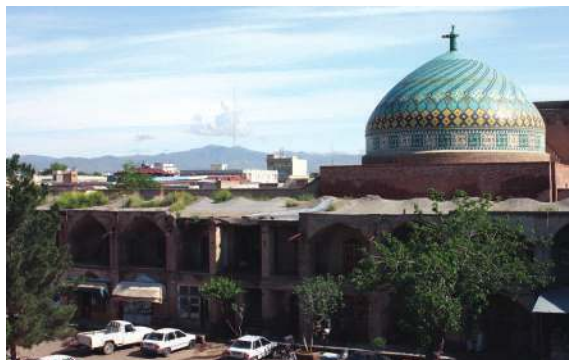
از مهم ترین ویژگی های بازار قزوین علاوه بر وسعت قابل توجه آن ترکیب معماری اش است که با بهره گیری از ترکیب طرح های شطرنجی فضا های بسیار با شکوهی را ایجاد نموده است. بازار قزوین به لحاظ اقتصادی نقش قابل توجهی را در منطقه بازی می کند و آن را از یک بازار درون شهری به یک مرکز اقتصادی فرمانطقه ای تبدیل نموده است.

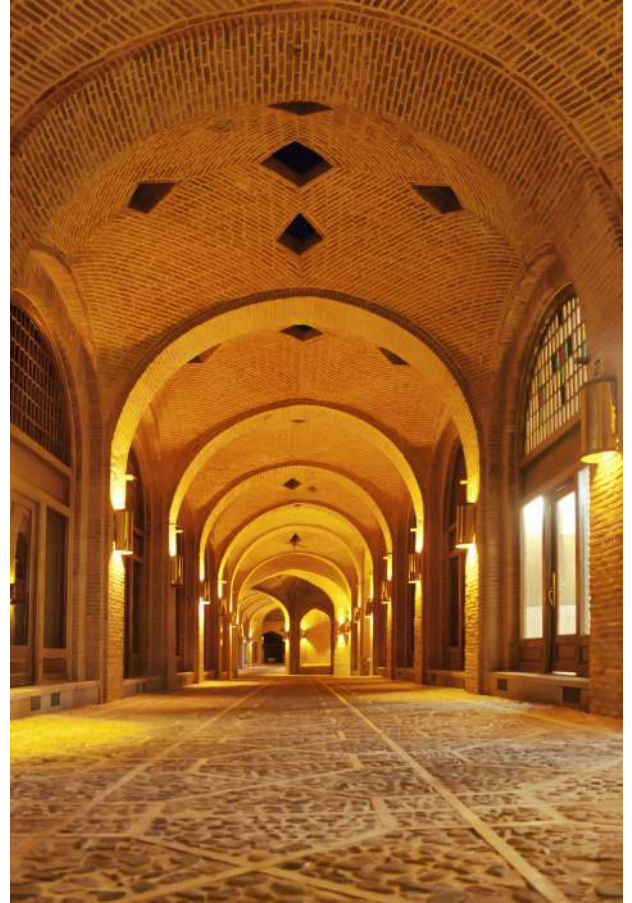
سرای رضوی (شاه)

بنای کاروانسرای رضوی متعلق به دوره شاه طهماسب صفوی ۹۸۳-۹۳۰ (ه ق) است. این سرا به صورت دو ایوانی ساخته شده است و مجموعه حجره ها در دو طبقه گرداگرد حیاط مستطیل شکل آن قرار گرفته اند. سرای رضوی در گذشته به صورت کاروانسرا بوده و از آن به عنوان بارانداز کاروانیان و از شترخان آن برای نگهداری چهارپایان استفاده می شده است.

سرای حاج رضا

این سرا متعلق به دوره قاجاریه و دارای حیاطی بزرگ است. حجره ها و اتاق ها گرداگرد حیاط آن در دو طبقه ساخته شده اند. ورودی کاروانسرا در سمت غربی آن قرار دارد و با طاق های زیبایی که در بنای آن به کار رفته است به صورت یک تیمچه سرپوشیده به نظر می رسد. این سرا از جانب شمال به بازارچه وزیر متصل است. طاق های حجره ها و طاق نمای ایوان آن دارای قوس جناغی و کاشیکاری در زمینه آجری است.

بازار قیصریه

این راسته با طاق های آجری بلند در بین مسجدالنبی، سرای رضوی و سرای وزیر قرار دارد و این مجموعه را به چهار سوق بازار متصل می سازد. قیصریه از بازارهای شاخصی بوده است که در دوره صفویه بنا شده است. از دیگر سراهای قزوین می توان به گلشن، تیمچه سرباز و سرپوشیده اشاره کرد.

بازار و سرای وزیر

این سرا رو به روی در شرقی قیصریه قرار دارد. هشتی ورودی آن دارای حجره هایی با طاق های کاشیکاری است و بر فراز فضای ورودی آن گنبدی آجری قرار دارد و یک نورگیر به قطر تقریبی یک متر روشنایی آن را تامین می کند. سرای وزیر دارای حیاطی وسیع است و دورتادور آن را حجره هایی در دو طبقه فراگرفته اند. این حجره ها بر روی صفا ۱ ی با ارتفاع یک متر از سطح زمین قرار دارند.

جاذبه های دیگر

میل باراجین

این میل در ارتفاعات شمال شهر قزوین، بر قله کوه و بر روی سکویی هشت ضلعی که حدود یک متر از کف زمین ارتفاع دارد، بنا شده است. طرح برج به شکل هشت نیم ستون مدور است که در فواصل منظم، دور تا دور بدنه اصلی برج اضافه شده اند. ارتفاع این نیم ستون ها نزدیک به شش متر است. حدود یک متر به بالای برج مانده، یک ردیف سنگ خارا که با دقت خاص تراشیده شده اند، دورتادور برج را فراگرفته و حدود ده سانتیمتر، لبه آن از بدنه برج بیرون آمده است.

بقعه سلطان ویس

بقعه «سلطان ویس» یا «سلطان قیس» در ارتفاعات شمالی شهر قزوین قرار دارد. حمد... مستوفی این مقبره را متعلق به اویس قرنی صحابه حضرت امیرالمومنین (ع) می داند. این بنا از دو قسمت مقبره و بنای وابسته به آن، شکل گرفته است. بنای مقبره هشت ضلعی و از سنگ لاشه با ملات ماسه آهک ساخته شده است.

جاذبه های دیگر

میمون قلعه

این قلعه مربع شکل و با ابعاد تقریبی هفتاد متر از خشت های سی سانتی متری در دو طبقه ساخته شده است. طبقه فوقانی آن از یک تالار چلیپایی و اتاق هایی در اطراف تشکیل شده و طبقه زیرین آن شامل یک شبکه راه های ارتباطی است. برخی این قلعه را از بقایای مدینه موسی که به امر موسی الهادی خلیفه عباسی در سال ۱۶۸ (ه. ق) بنا شده است و برخی دیگر آن را منسوب به «میمون بن عون کاتب» می دانند. سفالینه های به دست آمده قدمت بنا را تنها تا دوره آل بویه به عقب می برد.

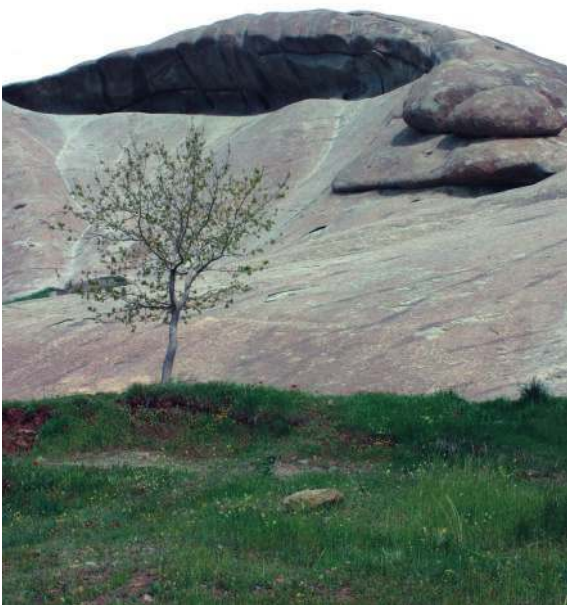

آبگرم معدنی یله گنبد

این منطقه از توابع بخش کوهین با مختصات جغرافیایی ۴۹ درجه و ۴۲ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی در فاصله ۱۰ کیلومتری جاده قزوین- رشت قرار دارد. آبگرم معدنی یله گنبد، بافت سنتی روستا، صنایع دستی و طبیعت منطقه از جاذبه های آن محسوب می‌شوند. مطالعات امکان سنجی منطقه در دست تهیه می‌باشد.

ایوان سنگی نیاق

روستای نیاق در هفده کیلومتری شمال قزوین قرار دارد و یکی از مراکز مهم کشت انگور در استان است. ایوان، صخره‌ای است نسبتاً مرتفع که دو فرورفتگی به مانند ایوان در دو طرف آن به طور طبیعی ایجاد شده است. در هر یک از این فرورفتگی ها حوضی مستطیل شکل با ابعادی حدود ۴×۲ متر حجاری شده است. عمق آنها به دلیل ریخته شدن سنگ و شن و... در آن نامشخص است. این حوض ها با آب باران پر می شوند. در بالای ایوان آثار قابل توجهی از زندگی پیشینیان از جمله انواع سفال شکسته به دست آمده است.

بوستان باراجین

ارتفاعات شرقی مشرف بر دره رودخانه فصلی ارنزک که از دو کیلومتری شمال قزوین آغاز می‌شود یکی از نقاط خوش آب و هوا و از تفرجگاه های دیرینه مردم شهر است که اینک درعرصه‌ای به وسعت هزار هکتار توسط شهرداری قزوین آماده سازی شده و پذیرای شهروندان و گردشگران است. برای تکمیل این پروژه بزرگ تله کابین، سینمای تابستانی، پیست های دوچرخه سواری، موتورسواری، سوارکاری، بازیگاه کودک، موزه تاریخ طبیعی، آب نماهای مختلف و کمپینگ ارزان قیمت برای مسافران پیش بینی شده است. دسترسی آسان، هوای لطیف کوهپایه‌ای و کوهستانی، اشراف بر شهرقزوین و جاده رودبار شهرستان از ویژگی های قابل توجه بوستان هزار هکتاری باراجین به شمار می رود.

موزه‌ها

موزه خوشنویسی چهلستون

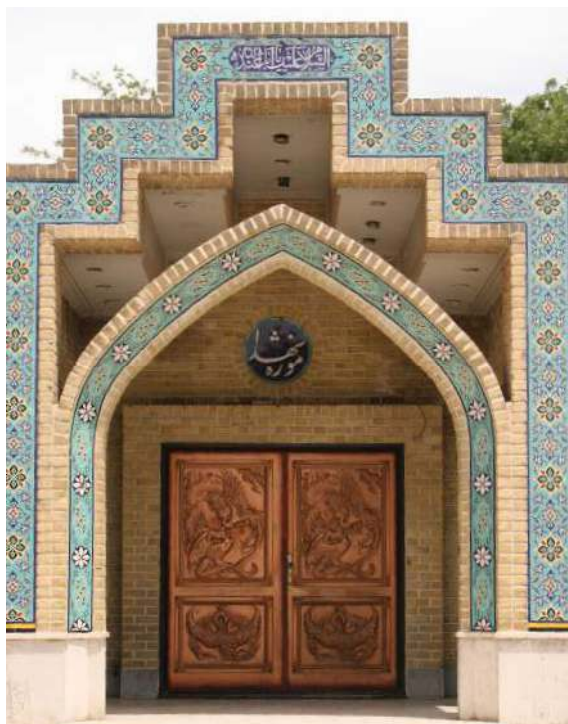
این بنا که از آثار به جای مانده از مجموعه سعادت آباد (شامل ۲۳ باغ و کاخ) در اواسط قرن دهم هجری به دستور شاه طهماسب صفوی ساخته شده است. بر روی بدنه داخلی و خارجی این بنا سه لایه نقاشی در دوره های مختلف باقی مانده است لایه اول آن در زمان ساخت بنا توسط خیره ترین هنرمندان صفوی کشیده شده است، لایه دوم در اواخر دوره صفوی توسط هنرمندان قزوینی و از معدود آثار به جای مانده از مینیاتور سبک قزوین و بالاخره لایه سوم در دوره قاجاریه نقاشی شده است. زمانی که پایتخت از قزوین به اصفهان انتقال پیدا کرد (۱۰۰۷ هـ ق) باقی کاخ ها به مرور از میان رفت و این بنا به عنوان بنای حکومتی کاربری پیدا کرد تا اینکه در سال ۱۳۳۶ هجری شمسی به موزه تبدیل گردید و از مهر ۱۳۸۳ به موزه خوشنویسی تغییر کاربردی داده شد. آدرس: قزوین - میدان آزادی - (سبزه میدان)

موزه ها

موزه شهداء

این موزه با هدف ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و آشنایی نسل جوان با شهداء به همت بنیاد شهید در سال ۱۳۷۶ در مساحتی بالغ بر ۴۰۰ متر و در دو طبقه تأسیس شده است و شامل وسایل و آثار به جای مانده از شهدای انقلاب اسلامی و دفاع مقدس می باشد. نشانی: قزوین - امامزاده حسین (ع) جنب گلزار شهداء

موزه شاهنامه و اساطیر

موزه شاهنامه و اساطیر به نمایش موضوعی آثار سفالی ساخته شده توسط رضا ازی محمدی است که به داستان‌های شاهنامه می‌پردازد. علاوه بر تابلوهای داستان شاهنامه، آثار دیگری نیز از جمله سردیس‌های کوچک افراد مشهور و صورتک‌ها و مجسمه‌هایی هنری هم به نمایش درآمده است. این موزه در سرای سعدالسلطنه قرار دارد و علاقمندان به بازدید می‌توانند همه روزه صبح و بعدازظهر از این موزه بازدید نمایند.

موزه مردم‌شناسی گرمابه فجر

موزه مردم‌شناسی گرمابه فجر از بناهای دوره صفوی است، که در حال حاضر به موزه مردم‌شناسی تبدیل شده است. ورودی گرمابه با چند پله به هشتی ساده و سپس با یک گردش به سرپینه می‌رسد. سرپینه بزرگ گرمابه نقشه هشت ضلعی دارد و هر ضلع آن دارای شاه‌نشین و طاق نما است. حوض بسیار زیبایی نیز در وسط سرپینه قرار دارد. مابین سرپینه و گرمخانه فضایی وجود دارد، گرمخانه دارای یک فضای مرکزی محدود و تعدادی فضای جانبی است. تزیینات گرمابه شامل کاشیکاری و طاق‌های رسمی بندی شده است. این موزه را می‌توان به سه بخش اقوام، آئین‌ها و مشاغل تقسیم کرد. آدرس: قزوین - خیابان عبید زاکانی

موزه شهر

اشیاء موزه به چند گروه تقسیم می شوند تعدادی از آنان مربوط به هزاره های سوم و اول پیش از میلاد می باشد که بیشتر ظروف سفالی و اشیاء مفرقی را تشکیل می دهند همچنین اشیایی مربوط به دوران اسلامی از قرون اولیه تا عهد معاصر به نمایش گذاشته شده است.
آدرس: قزوین - خیابان هلال احمر

موزه سنگ نگاره‌های عالی قاپو

داده های فرهنگی حاصل از کاوش های باستان شناسی پروژه‌های مرمتی در موزه‌ای با نام سنگ نگاره‌های دولتخانه صفوی به نمایش گذاشته شده است در این موزه علاوه بر کتیبه های ارزشمند سنگی آب انبار مسجد جامع مربوط به شاه سلیمان صفوی، کتیبه های کاشی مدرسه صالحیه، سنگ قبرهای تاریخی متعلق به طبقات مختلف اجتماعی و اشیا مطالعاتی کاوش های باستان شناسی دشت قزوین، دولتخانه صفوی، امامزاده حسین و مسجد جامع عتیق در دید دوستداران تاریخ و فرهنگ ایران قرار دارد.

